

Regelink
Ecologie & Landschap

Broedvogel- en vleermuisonderzoek

Julianastraat, Schoondijke

In het kader van de Wet natuurbescherming

DEFINITIEF

Colofon

Tekst, foto's en samenstelling	A. Clements
In opdracht van	Woongoed Zeeuws Vlaanderen
Naam opdrachtgever	S. Nöthen
Rapportnummer	RA17224-01
Status rapport	Definitief
Datum oplevering rapport	08 november 2017
Aantal pagina's	24
Collegiale toets	M. van der Hout
Wijze van citeren	Clements, A. , 2017. Broedvogel- en vleermuisonderzoek Julianastraat, Schoondijke. Rapport RA17224-01, Regelink Ecologie & Landschap, Mheer.

Regelink
Ecologie & Landschap

Regelink Ecologie & Landschap

Papenweg 5

6261 NE Mheer

085-7737676

info@regelink.net

www.regelink.net

Lid Netwerk Groene Bureaus

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Doel	6
1.3 Leeswijzer	6
2. Werkwijze en inspanning	7
2.1 Huismus	8
2.2 Gierzwaluw	8
2.3 Vleermuizen	8
2.4 Volledigheid inventarisatie	8
3. Omschrijving plangebied	9
3.1 Ligging	9
3.2 Aanwezige ecotopen	9
4. Resultaten	10
4.1 Huismus	10
4.2 Gierzwaluw	10
4.3 Vleermuizen	10
5. Ingreep	12
6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming	13
6.1 Effectbepaling	13
6.2 Toetsing Wet natuurbescherming	13
7. Conclusies en aanbevelingen	15
7.1 Conclusies	15
7.2 Aanbevelingen	15
8. Bronnen	17
8.1 Literatuur	17
8.2 Websites	17
Bijlage 1. Waarnemingskaart	19
Bijlage 2. Wet- en regelgeving	21

8.3	Wet natuurbescherming	21
8.4	Natuurnetwerk Nederland	24
8.5	Wet dieren	25

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Woongoed Zeeuws Vlaanderen is voornemens om een zestal woningen aan de Koningin Julianastraat in Schoondijke te slopen.

Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting van Regelink Ecologie & Landschap (Clements, 2017) blijkt dat in het plangebied mogelijk vogels met jaarrond beschermde nesten en vleermuizen aanwezig zijn. Alle soorten vleermuizen zijn beschermd. Daarom heeft Regelink Ecologie & Landschap in opdracht van Woongoed Zeeuws Vlaanderen in het plangebied onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd.

1.2 Doel

Met behulp van dit onderzoek worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke functies heeft het plangebied voor gierzwaluw en huismus?
- Welke soorten vleermuizen komen voor in het plangebied?
- Welke functies heeft het plangebied voor de aanwezige soorten vleermuizen?
- Leidt de ingreep tot overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming?

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden werkwijze en inspanning beschreven, hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van het plangebied. In hoofdstuk 3.1 worden de resultaten van het broedvogel- en vleermuisonderzoek gepresenteerd. De ingreep wordt in hoofdstuk 5 omschreven. Vervolgens zijn de mogelijke effecten van de ingreep gerelateerd aan de aanwezige soorten vleermuizen en getoetst aan de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 6). In hoofdstuk 7 volgen de conclusies en aanbevelingen. Ten slotte is een korte literatuurlijst opgenomen (hoofdstuk 8).

Bij het opstellen van deze rapportage is uitgegaan van de definities zoals aanwezig op de website van Regelink Ecologie & Landschap¹.

¹ <http://www.regelink.net/kenniscentrum/definities-vleermuizenonderzoek/>

2. Werkwijze en inspanning

In het kraamseizoen en paarseizoen van 2017 werd het plangebied Julianastraat, Schoondijke geïnventariseerd op vleermuizen. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van vleermuizen (Tabel 1).

Tabel 1. Datum en tijdstip van en weersomstandigheden tijdens de inventarisaties.

Datum	Tijdstip	Onderzochte functies	Weersomstandigheden
19 april	7:00-9:00	Huismus: verblijfplaatsen en foerageergebied	9°C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
11 mei	9:00-11:00	Huismus: verblijfplaatsen en foerageergebied	15°C, licht bewolkt, droog, 2 Bft
19 mei	20:00-22:00	Gierzwaluw: verblijfplaatsen	12°C, onbewolkt, droog, 1 Bft
29 juni	20:30-22:00	Gierzwaluw: verblijfplaatsen	15°C, onbewolkt, droog, 2 Bft
11 juli	20:30-22:30	Gierzwaluw: verblijfplaatsen	17°C, zwaar bewolkt, droog, 2 Bft
19 mei	22:00-00:00	Vliegroute, foerageergebied, kraamverblijfplaats, zomerverblijfplaats	12°C, onbewolkt, droog, 1 Bft
20 mei	3:30-5:30	Vliegroute, foerageergebied, kraamverblijfplaats, zomerverblijfplaats	10°C, onbewolkt, droog, 1 Bft
29 juni	22:00-00:00	(laatvlieger) vliegroute, foerageergebied, kraamverblijfplaats, zomerverblijfplaats	16°C, licht bewolkt, droog, 0 Bft
25 augustus	00:00-2:00	Vliegroute, foerageergebied, paarverblijfplaats, middernachtelijk zwermgedrag winterverblijfplaats	14°C, licht bewolkt, droog, 1 Bft
26 september	00:00-2:00	Vliegroute, foerageergebied, paarverblijfplaats,	12°C, onbewolkt, droog, 2 Bft

2.1 Huismus

Tijdens het veldbezoek werd het plangebied met behulp van geluid en zicht geïnterviewd. Daarbij werd gelet op geschikt foerageergebied, foeragerende dieren, vogels die met nestmateriaal of voedsel slepen en vogels die gebouwen invliegen.

2.2 Gierzwaluw

Gedurende de veldbezoeken werd het plangebied geïnterviewd vanaf twee uur voor- tot na zonsondergang. Hierbij werd gelet op laag door het plangebied vliegende en roepende vogels, vogels die de woningen in- en uitvlogen en het geluid van roepende jongen.

2.3 Vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken werd op grond van geluid en zicht geïnterviewd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Petterson D240x) werd de echolocatie die vleermuizen uitzenden hoorbaar gemaakt voor mensen.

Wanneer de soort op grond van frequentie, klank en ritme niet met zekerheid kon worden bepaald, werd een opname gemaakt met een extern opnameapparaat (type: Roland Edirol R09H). Met behulp van het computerprogramma Batsound werden de opnamen nader geanalyseerd. Hierbij werden de criteria zoals beschreven door Arjan Boonman (www.batecho.eu) toegepast. Voor sociale geluiden van vleermuizen werd gebruik gemaakt van Middleton, 2014 en Pfalzer, 2002. Door daarnaast zoveel mogelijk visueel waar te nemen werd de determinatie geverifieerd en werd het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld.

Gedurende het voorjaar (tussen mei en augustus) werden de bezoeken direct vanaf zonsondergang tot twee uur na zonsondergang of vanaf twee uur voor zonsopkomst tot zonsopkomst uitgevoerd.

Gedurende de nazomer (augustus tot oktober) werden de bezoeken tussen een uur na zonsondergang en een uur voor zonsopkomst uitgevoerd. In deze periode werd minimaal twee uur geïnterviewd.

De inventarisaties werden postend en lopend. Het plangebied en het omliggende gebied werden meerdere keren doorkruist.

2.4 Volledigheid inventarisatie

De inventarisatie is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2017 zoals vastgesteld door Gegevensautoriteit Natuur.

De inventarisatie is een steekproef gebaseerd op momentopnames. Hierdoor is niet uitgesloten dat soorten en functies die niet waargenomen werden op een ander tijdstip ook wel aanwezig zijn. Dit is acceptabel omdat de Wet natuurbescherming een initiatiefnemer vraagt te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Met de gekozen methode en inspanning is voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (zorgplicht) van de Wet natuurbescherming. Wat betreft het onderhavige onderzoek heeft de initiatiefnemer gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

3. Omschrijving plangebied

3.1 Ligging

Het plangebied is gelegen in Julianastraat, Schoondijke, in de provincie Zeeland. In Figuur 1 is de begrenzing van het plangebied weergegeven. Het plangebied wordt aan de zuid- en westzijde begrensd door bebouwing, aan de noordzijde door een school met schoolplein en aan de oostzijde door tuinen.

Figuur 1. Ligging van het plangebied, met de begrenzing in rood aangegeven. De ligging van het NNN is in bruin-oranje weergegeven. © Dienst voor het kadaster en de openbare registers, Apeldoorn, 2017.

3.2 Aanwezige ecotopen

Binnen het plangebied zijn de volgende ecotopen aanwezig: enkele gebouwen met dakpannen, houten betimmering en spouwmuur;

- lage, opgaande begroeiing, onder andere bestaande uit gewone vlier (*Sambucus nigra*), vlinderstruik (*Buddleja davidii*), gelderse roos (*Viburnum opulus*), paardenbloem (*Taraxanum officinale*), straatgras (*Poa annua*), kleine veldkers (*Cardamine hirsuta*), pinksterbloem (*Cardamine pratensis*).

4. Resultaten

4.1 Huismus

Tijdens de inventarisaties werden in het huizenblok geen vaste rust- en verblijfplaatsen van huismussen waargenomen.

4.2 Gierzwaluw

Tijdens de veldbezoeken werden geen nestlocaties van gierzwaluwen waargenomen in de te slopen panden. Er zijn wel diverse nesten aanwezig onder de pannen en het dakbeschot van woningen aan de Adriaan van Ostadelaan 8-22.

4.3 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek werden binnen het plangebied twee soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*),
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

Hieronder worden per soort de waarnemingen en functies weergegeven. Waarnemingskaarten zijn opgenomen in Bijlage 1 .

4.3.1 Per soort

Gewone dwergvleermuis

Tijdens de inventarisaties werden verspreid rond het plangebied 1-3 gewone dwergvleermuizen foeragerend waargenomen. Tijdens het paarseizoen werden meerdere malen een roepend mannetje waargenomen. Op basis van het waargenomen gedrag kon worden vastgesteld dat het dier een paarverblijfplaats heeft in Kon. Julianastraat 24, aan de achterzijde van het pand.

Ten zuiden van het huizenblok is gevarieerd opgaand openbaar groen en een trapveldje met speeltoestellen aanwezig. Tijdens de veldbezoeken bleek dat gewone dwergvleermuizen in dit stuk langdurig foerageren. Dit wijst erop dat dit gebiedje relatief belangrijk is als foerageergebied voor gewone dwergvleermuizen.

Overige functies zoals essentiële vliegroutes en andere typen verblijfplaatsen werden niet waargenomen.

Ruige dwergvleermuis

In het paarseizoen werd tweemaal een waarneming gedaan van een ruige dwergvleermuis. Het ging om een foeragerend dier vlakbij het plangebied en een baltsend dier vanuit een woning aan de Adriaan van Ostadelaan.

4.3.2 Per functie

Foerageergebied

Het plangebied werd aan het begin van de avonden waarop werd geïnventariseerd gebruikt als foerageergebied. In de loop van de avond vertrokken de dieren, 1-2 exemplaren, naar de zuidelijker gelegen groene zone, waar ze langdurig foerageerden. Op basis van dit waargenomen gedrag kan worden gesteld dat de groene zone essentieel foerageergebied is voor deze gewone dwergvleermuizen, en het plangebied onderdeel uitmaakt van een groter foerageergebied.

Vliegroutes

Tijdens het veldonderzoek werden geen vliegroutes vastgesteld.

Vaste rust- en/of verblijfplaatsen

In de zomermaanden werden geen vaste rust- en/of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.

Tijdens het paarseizoen (augustus – september) werd meerdere malen een roepend mannetje gewone dwergvleermuis bij de te slopen woningen waargenomen.

Gewone dwergvleermuizen vliegen al roepend rond om vrouwtjes naar hun paarverblijfplaats te lokken. Doordat zij hierbij door hun hele territorium vliegen is het doorgaans lastig om de exacte paarverblijfplaats te lokaliseren. Op basis van het waargenomen gedrag in het veld is daarom de ligging van de paarverblijfplaats vastgesteld op de Koningin Julianastraat 24 en weergegeven op de waarnemingenkaart. Van een baltsende ruige dwergvleermuis kon de baltslocatie worden vastgesteld, het dier riep vanuit een woning aan de Adriaan van Ostadelaan.

Tijdens het paarseizoen werd geen zwermgedrag rond middernacht waargenomen. Dit zwermgedrag is indicatief voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats.

De te slopen woningen worden niet bewoond en daardoor niet verwarmd. Overwinterende vleermuizen zoeken juist panden en gebouwen op welke een stabiel klimaat hebben met een temperatuur boven nul graden Celsius. Doordat de te slopen woningen niet worden verwarmd, zijn de panden ongeschikt als winterverblijfplaats. Opgeteld met het ontbreken van zwermgedrag kan de aanwezigheid van een winterverblijfplaats worden uitgesloten.

5. Ingreep

Woongoed Zeeuws Vlaanderen is voornemens om zes woningen aan de Koningin Julianastraat te slopen.

6. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

6.1 Effectbepaling

6.1.1 Huismus en gierzwaluw

Omdat van beide soorten geen verblijfplaatsen zijn waargenomen is een negatief effect niet aan de orde.

6.1.2 Vleermuizen

In het plangebied is op Kon Julianastraat 24 een paarverblijfplaats van een gewone dwergvleermuis aanwezig. Bij de sloop van de woningen verdwijnt deze verblijfplaats.

Er werden geen zomer- en/of kraamverblijfplaatsen waargenomen. Daarnaast zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor grotere aantallen dieren.

Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen. Essentiële vliegroutes worden daarom niet in het plangebied verwacht.

Het plangebied wordt als foerageergebied gebruikt door gewone- en ruige dwergvleermuis. Door de korte verblijfsduur van foeragerende dieren is het plangebied geen essentieel foerageergebied. De sloop van de woningen heeft daarom geen indirect effect op de functionaliteit van verblijfplaatsen.

6.2 Toetsing Wet natuurbescherming

6.2.1 Huismus en gierzwaluw

Van een negatief effect is geen sprake, waardoor overtreding van verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming niet aan de orde is.

6.2.2 Vleermuizen

Lokale gunstige staat van instandhouding

In de huidige situatie is er sprake van een normale geschiktheid van het plangebied als foerageergebied. De groene zone ten zuiden van het plangebied heeft een verhoogde geschiktheid. In de panden is een paarverblijfplaats aanwezig. Gewone dwergvleermuizen gebruiken meerdere plekken als paarverblijfplaats. Door de sloop van de woningen verdwijnt een paarverblijfplaats. Om de gunstige staat van instandhouding te garanderen en te verbeteren is het nodig om meer (vier) verblijfplaatsen in de vorm van inmetstelstenen of houtbetonnen vleermuiskasten aan te brengen. Deze inmetstelstenen zijn gelijkwaardig aan de paarverblijfplaats in de woning met huisnummer 24. De sloop van de woningen leidt naar verwachting niet tot een negatief effect op de foerageerfunctie van het plangebied.

Verbodsbepalingen

Door de sloop van de woningen verdwijnt een paarverblijfplaats. Dit negatieve effect leidt tot een overtreding van Artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming, te weten:

Artikel 3.5, lid 1: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gewone dwergvleermuizen worden gedood.

Artikel 3.5, lid 2: als gevolg van de voorgenomen ingreep kunnen gewone dwergvleermuizen worden verstoord.

Artikel 3.5, lid 4: als gevolg van de voorgenomen ingreep verdwijnt een functie van de gewone dwergvleermuis, hierdoor wordt een paarverblijfplaats beschadigd en vernield.

7. Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

Algemeen

- Omdat het broedvogelonderzoek heeft plaatsgevonden volgens de soortprotocollen van het NGB kan worden gesteld dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Omdat het vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden volgens het Vleermuisprotocol 2017 kan gesteld worden dat het plangebied afdoende is geïnventariseerd.
- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden is een ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig.

Resultaten

- Tijdens de veldbezoeken werden geen vaste rust- en verblijfplaatsen van huismus en gierzwaluw waargenomen.
- Het plangebied fungeert als foerageergebied voor gewone- en ruige dwergvleermuis. Het plangebied is niet essentieel op basis van de korte duur van het foerageren in het plangebied en het intensieve gebruik van de groene zone ten zuiden van het plangebied als foerageergebied door vleermuizen.
- Gedurende het onderzoek werden geen vliegroutes waargenomen. Het is waarschijnlijk dat in het plangebied geen essentiële vliegroutes aanwezig zijn.
- Aan de achterzijde van Koningin Julianastraat 24 werd een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis waargenomen.
- Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een winterverblijfplaats. Door het ontbreken van bewoning en daardoor verwarming van de gebouwen zijn de panden ongeschikt als winterverblijfplaats.

Effecten

- Door de sloop van de gebouwen verdwijnt een paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis.

Toetsing

- Met het uitvoeren van de werkzaamheden worden lid 1, 2 en 4 van artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming overtreden.

7.2 Aanbevelingen

- Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient een mitigatieplan opgesteld te worden waarmee overtreding van de Wet natuurbescherming voorkomen kan worden.

-
- Het op te stellen mitigatieplan dient als onderbouwing voor de ontheffingsaanvraag bij de Provincie.

8. Bronnen

8.1 Literatuur

Barataut, M., 2015. Acoustic Ecology of European Bats. Species Identification, Study of their Habitats and Foraging Behaviour. Biotope, Mèze. Muséum national d'Histoire naturelle, Paris [Inventaires et biodiversité series].

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters, J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noord-West Afrika. Tirion Natuur.

Middleton, N., A. Froud & K. French. (2014) Social Calls of the Bats of Britain and Ireland. Pelagic Publishing, Exeter.

Ministerie van EL&I, 2010. Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure. [<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2010/03/01/buiten-aan-het-werk-houd-tijdig-rekening-met-beschermde-dieren-en-planten.html> (8-11-2017)].

Pfalzer, G., 2002. Inter- und intraspezifische Variabilität der Soziallaute. Fachbereich Biologie der Universität Kaiserslautern.

Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica 8(2): 391-401.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. [<http://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol>. (8-11-2017)].

8.2 Websites

www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/

www.batecho.eu

www.telmee.nl

www.vleermuis.net

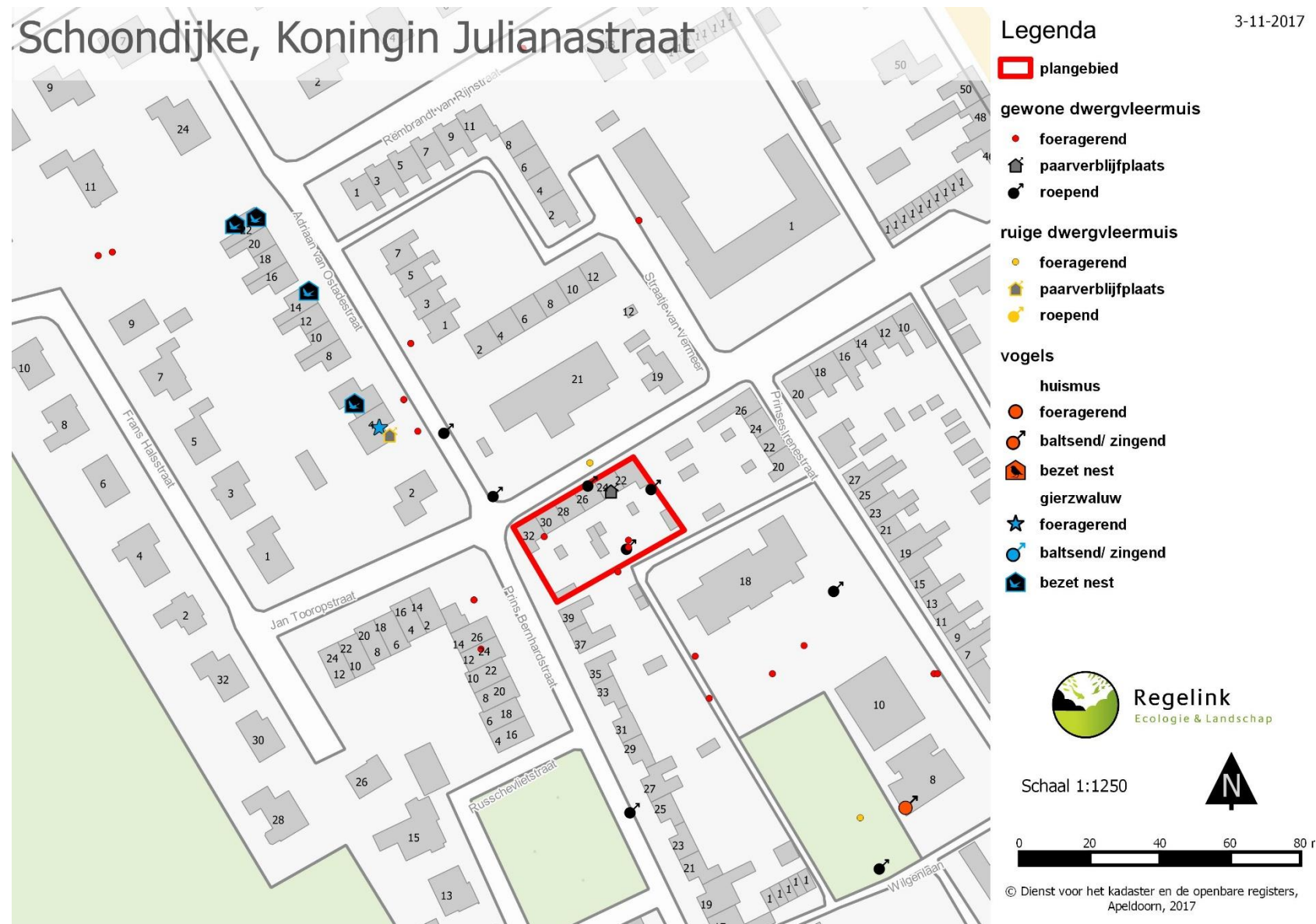
www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

www.zoogdierversameniging.nl

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-03-01>

Bijlage 1. Waarnemingskaart

Figuur 2 De symbolen voor roepende en foeragerende dieren betreffen waarnemingen van waargenomen gedrag door de betreffende soorten en zijn niet indicatief voor het aantal dieren.

Bijlage 2. Wet- en regelgeving

8.3 Wet natuurbescherming

8.3.1 Algemeen

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming in werking getreden. Deze wet is de Nederlandse implementatie van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, aangevuld met nationale bepalingen. De Wet natuurbescherming vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming kent drie pijlers, namelijk:

- bescherming van Natura 2000-gebieden,
- bescherming van soorten,
- bescherming van houtopstanden.

Daarnaast is er een belangrijke plaats ingeruimd voor de zorgplicht (artikel 1.11). Vanuit deze zorgplicht moeten handelingen achterwege blijven waarvan men kan vermoeden zij nadelige gevolgen kunnen hebben voor beschermde gebieden of soorten.

In dit hoofdstuk volgt een eenvoudige weergave van de essentie van de Wet natuurbescherming, voor zover deze betrekking heeft op ruimtelijke ontwikkelingen en festiviteiten. Verbodsartikelen worden voor de leesbaarheid vereenvoudigd weergegeven. Raadpleeg voor de exacte formulering de wetstekst (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-34.html>).

8.3.2 Bescherming Natura 2000-gebieden

Vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn hebben de lidstaten de verplichting om speciale beschermingszones aan te wijzen. Deze speciale beschermingszones heten Natura 2000-gebieden. Elk Natura 2000-gebied heeft instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van:

- leefgebieden voor vogelsoorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Vogelrichtlijn, en/of
- natuurlijke habitats en de habitats van soorten, voor zover nodig voor de uitvoering van de Habitatrichtlijn.

Verboden (volgens artikel 2.7, lid 2) is elke activiteit (in de wet: project of handeling) zowel binnen als buiten een Natura 2000-gebied die, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen:

- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of,
- een significant versturend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen.

De activiteit kan alleen doorgang vinden als Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de activiteit plaatsvindt een vergunning verlenen. Voor diverse werkzaamheden in nationaal belang

(zoals werkzaamheden rond de hoofdspoorwegen) is de minister van Economische Zaken bevoegd gezag.

8.3.3 Bescherming van soorten

De Wet natuurbescherming kent drie beschermingsregimes:

- beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn,
- beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn,
- beschermingsregime andere soorten.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Onder het beschermingsregime Vogelrichtlijn vallen alle van nature in Nederland in het wild levende vogels. Op basis van artikel 3.1 is het verboden om:

1. opzettelijk vogels te doden of te vangen;
2. opzettelijk vogelnesten, -rustplaatsen en -eieren te vernielen of te beschadigen of vogelnesten weg te nemen;
3. eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben;
4. opzettelijk vogels te storen.

Het verbod om vogels opzettelijk te storen geldt niet wanneer dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende soort. Bij werkzaamheden in het broedseizoen kan het verlaten van nesten als gevolg van verstoring leiden tot het indirect doden van dieren of het aantasten van de functionaliteit van nesten en dus tot een overtreding van artikel 3.1, lid 1 en 2.

De vogelsoorten die jaar op jaar gebruik maken van hetzelfde nest zijn verdeeld over vier categorieën waarvan de nesten een jaarronde bescherming genieten. Ook is er een vijfde categorie van vogels waarvan een inventarisatie van de nesten gewenst kan zijn (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Onder het beschermingsregime Habitatrichtlijn vallen

alle dieren uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel a,
- het Verdrag van Bern, bijlage II,
- het Verdrag van Bonn, bijlage I,

en alle planten uit:

- de Habitatrichtlijn, bijlage IV, onderdeel b,
- het Verdrag van Bern, bijlage I.

Volgend artikel 3.5 is het verboden om, voor zover het soorten betreft uit bovenstaande bijlagen:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. opzettelijk dieren te verstoren;
3. opzettelijk eieren van dieren te vernielen of te rapen;
4. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
5. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

In de genoemde bijlagen van de verdragen van Bern en Bonn staan ook diverse vogelsoorten genoemd. Dit betekent dat voor deze soorten het (ver)storen ook verboden is wanneer dit geen effect heeft op de instandhouding van de betreffende soort.

Beschermingsregime andere soorten

Onder het 'beschermingsregime andere soorten' vallen een aantal soorten waarvoor er geen Europese verplichting ligt tot bescherming. Nederland geeft zo uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om de staat van instandhouding van dier- en plantensoorten te beschermen.

Volgens artikel 3.10. is het verboden om, voor zover het soorten uit deze lijst betreft:

1. opzettelijk dieren te doden of te vangen;
2. voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
3. opzettelijk planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Onder dit beschermingsregime vallen ook een groot aantal zeer algemene zoogdieren en amfibieën. Een groot deel van deze algemene soorten zijn door de provincies en het ministerie van EZ voor ruimtelijke ontwikkelingen vrijgesteld van de Wet natuurbescherming (zie **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

Ontheffing en vrijstellingen

Ontheffingen worden verleend door de Minister van Economische zaken of Gedeputeerde Staten, en geven een initiatiefnemer de mogelijkheid om onder voorwaarden de wet te overtreden. Vrijstellingen worden gegeven door de Minister van Economische zaken of Provinciale Staten en beschrijven handelingen en situaties waarin de wet niet van toepassing is.

Ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen of het verkrijgen van een vrijstelling kan alleen wanneer er:

- geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- geen negatief effect is op de staat van instandhouding van de soort;

- en er voldaan is aan de in de wet genoemde belangen (artikel 3.3, lid 4b, artikel 3.8, lid 5b en artikel 3.10, lid 2).

Voor het beschermingsregime overige soorten is het voldoende als er voldaan wordt aan een in de wet genoemd belang.

8.3.4 Bescherming van houtopstanden

Een houtopstand beslaat een oppervlakte van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting van meer dan twintig bomen, gerekend over het totaal aantal rijen.

Volgens artikel 4.2 vallen buiten de bescherming houtopstanden:

- houtopstanden binnen door de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom houtopstanden;
- houtopstanden op erven of in tuinen en fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen bedoeld als kerstbomen en niet ouder dan twintig jaar en kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden;
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa en die:
 - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
 - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid bestaande uit een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter;
 - zijn aangelegd na 1 januari 2013.

Volgens artikel 4.2 is het verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder daar melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Dit geldt niet voor het periodiek vellen van griend- of hakhout. Binnen drie jaar moet het gevelde deel weer zijn herplant.

Vrijstellingen gelden er wanneer het vellen gebeurt middels een goedgekeurde gedragscode of de werkzaamheden voortvloeien uit instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden of nodig zijn voor aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen.

8.4 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS)) bestaat uit planologisch beschermde gebieden die zijn aangewezen om ecologische verbindingen te realiseren tussen belangrijke natuurgebieden. Deze natuurgebieden en de verbindingen daartussen vormen samen een ecologisch netwerk. De wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN mogen niet door een ingreep worden aangetast. Alle (mogelijke) effecten van een voorgenomen ingreep moeten

daarop dan ook worden getoetst. De provincie waarbinnen het plangebied valt geeft invulling aan het NNN en is daartoe het bevoegd gezag. Voor meer informatie over het NNN en het toetsingskader zie <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natuurnetwerk-nederland>.

8.5 Wet dieren

De Wet natuurbescherming kent geen verbod op het verwonden van dieren. Dit is namelijk al verboden in de Wet dieren. Volgens artikel 2.1 van de Wet dieren, eerste lid, is het namelijk verboden om:

- zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

De Wet dieren kent een ontheffingsmogelijkheid, maar alleen als het belang van het welzijn van dieren zich er niet tegen verzet. Een ontheffing is niet nodig wanneer vaststaat dat het mogelijk verwonden van dieren een 'redelijk doel' dient, of 'noodzakelijk' is. In deze rapportage wordt niet getoetst aan de Wet dieren.